

BUIITEN

7^e JAARGANG N°. 29.

ZATERDAG 19 JULI 1913.

Foto Haagsch Ill. en Persbureau.

BEZOEK VAN KONINGIN WILHELMINA AAN DE GROOTE ROZENTENTONSTELLING
TE BOSKOOP.

H. M. WORDT BEGELEID DOOR DEN VOORZITTER VAN HET TENTOONSTELLINGSBESTUUR,
DEN HEER J. H. VAN NES.

INHOUD:

BEZOEK VAN KONINGIN WILHELMINA AAN DE GROOTE ROZENTENTONSTELLING TE BOSKOOP. ILLUSTRATIE	BLZ. 341
DE ZONNEVROUW, DOOR GASTON LEROUX (3)	„ 342
HET LIEDJE VAN DEN HASSELBACH (I. HARZ), (GEDICHT), DOOR A. H. SCHLÜTER	„ 343
SCHEY-BEECK, DOOR J. L. WALCH, GEÏLLUSTREERD. BLZ. 344—346	
DE OPERATIE VAN DEN ZONNEKONING, DOOR A. C. JAGER. BLZ. 346	
CULTUUR VAN PARELEN, DOOR G.	„ 346
UIT DE LEKSTREEK, III. VIANEN (SLOT), DOOR C. VREEDENBURGH, GEÏLLUSTREERD	„ 347
EEN MOOI VOGELLAND, (SLOT), DOOR A. B. WIGMAN, GEÏLLUSTREERD	BLZ. 348—349
HET PERZISCH SPEL TE DELFT. ILLUSTRATIE	BLZ. 348
OVERIJSSELSCH E LEGENDES, I. DE WITTE WIFE VAN ESPELOO, (VERVOLG), DOOR JOSEF COHEN	„ 348
DE PLANTENKEURING DER NED. MAATSCH. VOOR TUINBOUW EN PLANTKUNDE, IN „ARTIS” TE AMSTERDAM, DOOR E. TH. W., GEÏLLUSTREERD	„ 350
DE GROOTE ROZENTENTONSTELLING TE BOSKOOP, (II), DOOR E. TH. W.	BLZ. 350—352
KOPEREN SCHOORSTEENSTEL, ONTWERPEN DOOR TH. NIEUWENHUIS. ILLUSTRATIE	BLZ. 352
HET OPENLUCHTSPEL „TOEN DE ROZEN BLOEIDEN”, TE HILVERSUM. ILLUSTRATIE	„ 352

DE ZONNEVROUW

door GASTON LEROUX.

(3) (Geautoriseerde vertaling).

EERSTE BOEK.

DIE dorheid, algemeen in deze streken van Peru, had aan het land een aanblik van schrikkelijke troosteloosheid gegeven, indien men niet hier en daar een hacienda had zien opdoemen, geestig in een groene boschage gelegen, omgeven door aanplantingen van suikerriet, en maïs- of rijstvelden. In de nabijheid zag men dan door de holle, glibberige leemwegen ossen en karren komen en gaan; kudden schapen door herders te paard begeleid, keerden huiswaarts, en dit vertier bood een aangename tegenstelling met de doodsche verlatenheid er om henen. Oom François Gaspard schreef maar voortdurend in zijn notitieboek, ondanks het hotsen der auto op den hobbeligen weg.

Weldra zag men nu de kammen van de Cordilleras tegen de lucht zich afteekenen, en de kleine torens en koepeldaken, die aan Lima eenigszins den aanblik geven van een Turksche stad.

Men reed langs de beek Rimac, waar negers aan het kreeften-vangen waren, overal zag men de zwarte kerels over het water gebogen. Van hun gordels hingen groote zakken in het water neer. Zoo houden ze de gevangen dieren in het leven. Raymond vond dit schouwspel heel gemakkelijk. Hij zei dit tegen Maria-Theresia en begon een gesprek met haar over kreeften; maar onder het praten bemerkte hij dat het jongemeisje niet luisterde en hare gedachten elders waren. Hij vroeg naar de reden van haar verstrooidheid.

— Een vreemd geval, antwoordde Maria-Theresia, — een vreemd geval. Er is nergens een Indiaan te zien.

Zij kwamen te Lima aan, in de befaamde Ciudad de los Reyes, de stad der koningen, daar gesticht door den Conquistador. Maria-Theresia, die de merkwaardigheden van Lima liefhad, had er lust in nu een kleinen omweg met de auto te maken om Raymond die schilderachtige wijken te laten zien. Deze tocht was gevaarlijk genoeg voor de banden, want het ging over een plaveisel van reusachtige puntige keisteenen, waarmede men hier de droge bedding van de Rimac belegd had.

Het was een aardige wijk. De huizen waren soms geheel bedekt door houten galerijen, die grillig op de muren afstaken. Deze galerijen leken wel groote gebeeldhouwde doozen, met kunstig bewerkte hekken en arabesken; ze hadden wel iets van daar zoo los aan den muur gehangen vertrekjes, geheimzinnige en toch vriendelijk uitzieende kamertjes, zooals men die ook aan de Turksche huizen vindt. Men bespeurde menigmaal in de schemering dezer houten kooitjes het onbedekt gelaat van een vrouw. De

Limeneesche is befaamd wegens haar schoonheid en behaagzucht. In deze buurt zag men ze uitgaan in hare *manta*, een zwarten doek die om het hoofd en de schouders gewonden wordt, en welke door geen andere vrouwen in Zuid-Amerika met zulk een gracie wordt gedragen. Evenals de haik van de Moorsche vrouwen, laat ook de *manta* der Peruaanschen niets zien dan twee groote zwarte oogen. Bij enkelen week deze hoofddoek echter een weinig open, en dan zag Raymond mooie regelmatige gezichten van een maten teint, nog blanker schijnend door de geheimzinnige schaduw van den hoofddoek. De jonge man moest zijn bewondering lucht geven, wat hem een berisping van Maria-Theresia bezorgde.

— Ze zijn werkelijk te mooi in hun *manta*! zei het jonge meisje. Ik zal je Europeeschen laten zien.

En zij stuurde nu in de richting der nieuwe wijken, waar breede, mooie straten zijn en verrukkelijke wandelplaatsen met uitzicht op de nabijgelegen campo met een weidschen achtergrond van bergtoppen. Zij reden door de Pasco Amancaes, en hier had Maria-Theresia heel wat te doen met het onafgebroken teruggroeten van de voorbijgangers. Men was hier midden in de aristocratische wijk. In plaats van de schilderachtige hoofdbekleding der volksbuurten, was het hier een keur van Parijsche hoeden en kleeding, want de *manta* is geen dracht voor vrouwen van goeden huize. Het was het uur van de wandeling, en dat van den banketbakker, waar men porties ijs eet, al pratend over politiek, liefde en nieuwe modes.

Toen de auto op de Plaza Mayor aankwam, schitterden de eerste sterren reeds aan den hemel. Een groote menigte bewoog zich hier en de auto kon niet dan langzaam vooruitgaan. Men zag vele dames in avondtoilet, blootshoofds en met bloemen in het kapsel, in open rijtuigen gezeten, en een groep jongelui nabij een fontein glimlachte en knikte haar voortdurend toe.

— Het is vreemd, heel vreemd, nergens een Indiaan, zei Maria-Theresia als voor zichzelf.

— Komen die dan hier ook?

— Er zijn er hier altijd om naar de wandelaars te kijken. . . .

Voor een koffiehuis stond een groep mesties te praten. Men vernam den naam Garcia en dien van den president Veintemilla en allerlei opmerkingen. Een onder hen zeide te vreezen, dat de tijd van de pronunciamientos weer terugkomen zou.

Langs de kathedraal gleed de auto een smalle zijstraat in, en Maria-Theresia, den weg nu vrij ziend, zette allengs een weinig meer aan. Plotseling echter stopte ze met een geweldigen schok. Bijna had ze een man overreden, die nu midden in de *calle* bleef staan, onbeweeglijk en trotsch gedrapeerd in zijn *puncho*. Beiden herkenden den Indiaan.

— Huascar! riep het jongemeisje boos.

— Huascar verzoekt u, niet dezen weg te gaan, Senorita.

— De openbare weg is voor iedereen, Huascar! Ga op zij.

— Huascar heeft niets anders te zeggen tegen de Senorita. De auto zal over Huascar henen moeten rijden! . . .

Raymond wilde tusschenbeiden komen, doch Maria-Theresia weerhield hem met een gebaar.

— Hoor eens, Huascar! Je gedraagt je zonderling, zeide het jongemeisje. Maar kan je me ook zeggen, hoe het komt, dat men nergens, nergens Indianen ziet?

— De broeders van Huascar doen wat hun goeddunkt. Ze zijn vrije mannen.

Zij haalde de schouders op, dacht even na, en dan gaf ze aan den wensch van den Indiaan gehoor, en wendde de auto om. Even voor het weggrijden keerde ze zich nog om, en vroeg ernstig aan den man, die volkomen onbeweeglijk was blijven staan: Je bent toch altijd nog mijn vriend, Huascar?

Toen de Indiaan deze woorden vernam, ontblootte hij zeer langzaam het hoofd, en wendde den blik naar de nog bleeke sterren, als wilde hij den Hemel tot getuige nemen, dat Maria-Theresia geen grooter vriend dan hem, Huascar, op de wereld bezat. Dit was het eenige antwoord, en het jongemeisje reed met een kort *adios* weg.

Voor een prachtig heerenhuis hield men stil. De portier ijde op de auto toe. Maar iemand was nog sneller dan hij. Het was markies Christobal de la Torre, die juist gelijktijdig in zijn rijtuig was aangekomen. Toen hij de reizigers, welke hij eerst den volgende dag verwachtte, bemerkte, had hij een luide uitroep van blijdschap. Hij groette François-Gaspard in welgekozen bewoordingen en terwijl hij op de deur van zijn woning wees, voegde hij eraan toe:

— *Apease, señor, y descause, aquí esta usted en su casa*, (stijg uit, mijnheer, en rust wat uit. Doe of ge bij u thuis zijt).

De markies was een kleine man, buitengewoon smaakvol en jeugdig gekleed; om toch maar een weinig grooter te lijken, droeg hij schoenen met zeer hooge hakken. Hij was levendig, beweeglijk, schitterend. Wanneer hij zich verplaatste en dit gebeurde heel vaak, dan schitterde alles in hem, aan hem en rondom hem: zijn blik, zijn verrukkelijke das, zijn juweelen, en het vertrek was er als het ware door verlicht. Deze zonderlinge beweeglijkheid betlette hem niet een man van keurige houding te zijn; hij maakte den indruk van den man van zeer goede huize, meer dan menig een houding geeft. Zijn grootste plezier buiten zijn Club en het Aardrijkskundig Genootschap, was met Christobal, zijn oudste zoon, die nu zeven jaar worden zou, door het huis te stoeien en te ravotten. Ze waren dan als twee luidruchtige schoolknappen,

en vulden het huis met groot tumult, terwijl de kleine zesjarige Isabella, die reeds van „goede manieren” hield, ze met een trotsche terechtwijzing op het ongepaste van hun gedrag wees.

III.

Een eigenaardigheid van het huis van den markies was, dat men het deels modern, en deels ouderwetsch noemen kon. Men vond er geestige hoekjes, onverwacht en huiselijk als slechts in oude woningen worden aangetroffen. Christobal had hier fraaie antieke wandbetimmeringen, eeuwenoude gebeeldhouwde galerijen en halfvermolmde trappen laten inbrengen; men vond er boersche meubelen uit den tijd van de Verovering, vale, verkleurde tapijten, in het kort alle mogelijke versleten voorwerpen, die hij hier en daar had opgediept in oude huizen, waar voorvaderen van hem hadden gewoond, en aan elk oud stuk was een geschiedenis verbonden, een min of meer merkwaardige geschiedenis, die elke gast ten einde toe moest aanhooren.

Het was te midden van deze historische omgeving, dat de heer François Gaspard en zijn neef Raymond werden voorgesteld aan twee bejaarde dames, die wel zoo van een van Velasquez' schilderijen leken weggelopen, en nog maar steeds niet midden in deze andere wereld konden aarden. Tante Agnes en haar oude gezelschapsdame waren beiden gekleed naar een mode, die sinds menschenheugenis niet gezien was, en het leek wel of zij beiden ook met den verganen rommel uit een oud tijdperk der historie naar dit zonderlinge huis waren overgebracht. Een van hare grootste genoegens bestond in het vertellen van geschiedenissen om elkander bang te maken. Alle oude verhalen van Peru werden 's avonds opgehaald in dit hoekje van den salon, wanneer de markies en zijn zoon naar de twee oude dames kwamen luisteren, en al heel spoedig bij het aanhooren zaten te rillen van angst, terwijl Maria-Theresia aan den anderen kant van het vertrek in het schijnsel van een lamp aan een tafel zat, en hare handels-correspondentie afdeed.

François Gaspard was uitbundig verheugd, hier deze twee oude dames aan te treffen, twee levende portretten van den ouden tijd, in een omlijsting van historische heerlijkheden, die zijn geweldige verbeelding reeds als de zondvloed deden stijgen. Hij was dadelijk reeds zeer bevriend met de twee dames, gunde zich nauwelijks den tijd om zich behoorlijk te verkleeden, kwam heel spoedig weer terug in den salon, en zette zich bij den maaltijd tusschen haar beiden aan tafel. Reeds wilden de dames een aanvang maken met hare beproefde griezelige verhalen, toen Maria-Theresia aan haar vader vertellen ging wat er tusschen de Indianen en de Chineezers gebeurd was. Wanneer de dames dat hoorden, veranderde haar gedrag eenigszins; Agnes werd terughoudender en Irene begon te klagen. Beiden waren het er over eens, dat het jonge meisje zich heel onvoorzichtig gedragen had, en dat nog wel aan den vooravond der *Interaymi*-feesten. De markies deelde hun overtuiging. Toen hij hoorde, dat zelfs Huascar vertrokken was, slaakte hij een kreet. Huascar, die altijd zoo gehecht aan de familie was geweest! Wat moest er wel zijn gebeurd, dat hij zoo eensklaps hen verlaten kon!

Maria-Theresia verhaalde op eenigszins norschen toon, dat ze al eenigen tijd niet bijzonder tevreden was over Huascar's gedrag, en hem daarover berispt had.

— Dat is iets anders, zei de markies, — maar toch ben ik niet heel gerust erover. . . . Het komt me voor of de Indianen niet meer zoo onverschillig zijn als vroeger. . . . Er gebeurt iets. . . . Er hangt iets in de lucht. . . . Ik heb onlangs op de *plaza mayor* een troep mesties wonderlijke gesprekken hooren houden met bekende opperhoofden van de Quichuas.

— Hoe komt het toch, vroeg Raimond, — dat wij van Callao tot hier geen enkelen Indiaan hebben gezien? En ook later in den avond in de stad troffen we er geen een.

— Maar dat heeft alles zijn oorzaak, een zelfde oorzaak, viel de oude Agnes uit, — morgen beginnen de feesten. De Indianen houden nu geheime bijeenkomsten, zij gaan in de bergen of op andere plaatsen, die zij alleen weten, ware catacomben als die van de eerste Christenen. Een bevel van een verloren hoek der Andes uit gekomen, kan hen plotseling doen verdwijnen als schaduwen, of hen overal doen neerzwermen als een wolk van sprinkhanen.

— Mijn zuster overdrijft wat, onderbrak haar glimlachend de markies, — trouwens, onder ons gezegd, zoo erg gevaarlijk zijn zij niet.

— Je bent toch ongerust, Christobal; daareven heb je het zelf gezegd!

— O, ik zie hen er wel voor aan, ons onverwacht een of andere poets te bakken.

— Is er dikwijls oproer? vroeg François Gaspard, — ik heb die kerels altijd voor ontambaar aangezien. . . .

— Ach, dat zijn ze lang niet allen! Ja, nu en dan breekt er wel eens een oproer uit, maar heel ernstig is dat eigenlijk nooit.

— Zijn ze talrijk? vroeg Raymond.

— Met elkaar maken ze ongeveer twee derden van de geheele bevolking uit, antwoordde Maria-Theresia. Maar, om je de waarheid te zeggen, zich werkelijk eens tegen ons verzetten kunnen ze al evenmin als goed werken. Het is het avontuur van Garcia dat hen een beetje gaande heeft gemaakt. Ze zijn waarschijnlijk, naar hun meening al weer wat te lang bedaar geweest. — Maar wat zegt de president ervan? vroeg het jongemeisje aan haar vader.

— De president maakt zich niet erg ongerust; het schijnt, dat er om de tien jaar altijd zoo'n gisting is.

— Waarom juist om de tien jaar? vroeg oom Gaspard, die zijn notitieboek te voorschijn had gebracht.

— Omdat er telkens na verloop van tien jaar een buitengewoon zonnefeest is bij de Quichuas, verklaarde de oude Irene, en hief even het hoofd daarbij op.

— En waar wordt dat feest dan gevierd? vroeg Raymond.

— O, niemand weet dat met zekerheid te zeggen, begon tante Agnes, en ze sprak met een gedempte stem, als ging ze een schrikkelijk geheim aan het gezelschap toevertrouwen. — Het schijnt, dat men bij dit feest een groot aantal offers op altaren verbrandt; de asch wordt dan in de beeken gestrooid, en het heet, dat het stromend water dan alle zonden van het volk het land uit naar de zee voert.

— Prachtig! Prachtig! riep oom Gaspard uit, — kan ik zoo'n feest niet eens bijwonen?

— Zwijg alsjeblieft, mijnheer, kreunde de tante, en zij liet haar hoofd diep voorover zinken, als wilde zij het in haar bord verbergen, — zwijg, mijnheer, de offers, die bij deze tienjaarlijkse feesten verbrand worden, zijn menschen!

— Menschenoffers?

— U hoort toch wel wat tante zegt? deed Maria-Theresia glimlachend.

— Zeker, zeker, zei oom Gaspard, — en het is bovendien heel geloofwaardig. Bij de Incas waren menschenoffers een heilig gebruik, en bij Prescott en alle anderen die over Peru geschreven hebben, kan men lezen, dat de Quichuas-Indianen, even goed als de oude volkstaal ook de oude zeden en gebruiken in eere gehouden hebben.

— Maar sedert de Spaansche overheersching zijn ze katholiek, opperde Raymond.

— O, dat weerhoudt ze heelemaal niet, hun oude gebruiken te handhaven, zei de markies, — ze hebben nu twee godsdiensten, in plaats van een, en zij weten beide op een eigenaardige manier met elkaar te verbinden.

— Maar wat willen ze dan eigenlijk? Een nieuwe Incas-regeering instellen?

— Weten ze zelf wel wat ze willen? riep Maria-Theresia. — Voor de Spaansche overheersching, onder de regeering der Incas, was iedereen, (mannen, vrouwen en kinderen) verplicht te werken naar zijn kracht en zijn vermogen. Maar sedert die wet niet meer door de zonen van de zon gehandhaafd wordt, doen de Indianen niet anders dan luieren. Vandaar hun armoede en gedwongen dienstbaarheid; vandaar hun verval en hun eeuwige gezeur over het herstel van de regeering der zonen van Manco-Capac. Dit heb ik tenminste uit de verhalen van Huascar begrepen. Ik heb hem toen geantwoord dat zijn volk, als die tijden terugkwamen, toch evenmin gelukkig zou zijn, omdat de Indianen het werken zijn ontwend. . . . Wat mij betreft ik ben blij dat ik van dien troep ontslagen ben. Het heeft me wel een Chinees gekost, maar het plezier is daarmee niet te duur betaald! . . .

(Wordt vervolgd).

Het liedje van den Hasselbach (i. Harz).

Star, in zwartheid staat het woud
als in toovermacht;
even kraakt het dorre hout
in den stillen nacht — —
nevelsluiers, koud en kil,
zweven tusschen 't hout —
alles zwijgt — — en doodsch en stil
staat het dennenwoud.

Uit het dal der varens klinkt
een gemurmelt zacht,
of een moeder sussend zingt,
wiegend in den nacht;
onder varenkruiden vliedt
't beekje daar beneên,
murmelend een luisterlied,
stilkens voor zich heen,

't Trotsche woud daarboven hoort
's daags niet beekjes zang,
maar dit gaat toch onverstoord
zingend maar zijn gang. — —
— Treft de nacht met ijz'ren ^hban
zon en vogelkoor,
is het duister, stil, — — ja, dan
krijgt de beek gehoor.

Uit het dal der varens klinkt
een gemurmelt zacht,
of een moeder sussend zingt,
wiegend in den nacht:
— — — beekjes zang van vrede en rust
breekt de toovermacht —
't dennenwoud, in slaap gesust,
vrees niet meer den nacht.

A. H. SCHLÜTER.

Foto C. Steenberghe.

HUIZE SCHEY-BEECK TE BEVERWIJK.

SCHEY-BEECK.

IN honderden kamers, in de eerste plaats in academiesteden, doch ook overal elders tusschen Dollart en Schelde, wordt er op winteravonden gelezen in Vondel. Talloos zijn de plaatsen, waar onder de lamp een hoofd zich buigt over een min of meer oude, een min of meer weelderige, een min of meer „interessante” uitgaaf van 's Meesters verzen. En daar leest men dan, tot het jaar 1624 genaderd, onder andere ook over een beekje op een Noordhollandsch buiten. Vondel's gedachten vertoefden blijkbaar gaarne daar

Aan het Beeckjen, datter dwers
Leckt door 't bosjen altijd versch,
En in 't vijvertje terstond
Sinckt de Viskens in den mond:

Aan het Beeckjen dat steeds ebt,
En in duyn syn leven schept:
Op wiens oever goedens moeds
Nymphjes lobbren barrevoets....¹⁾

Als hij aan die „lobbrende” nymphjes dacht, dan zag hij daaronder in zijn verbeelding zeker die twee „eerwaardige, en aardige Jonckvrouwen”, aan wie dit gedicht is „geheylicht”: Catharina en Dianira (of huiselijker: Dieuwertje), de blozende dochters van Laurens Joosten Baeck, in het jaar van 't bovenstaand dicht 24 en 17 jaar oud....

De Vondellezer-onder-de-lamp bladert verder, en hij vindt meer bewijzen dat de dichter met plezier dacht aan dat beekje, en aan de aardige meisjes, de dochters van zijn vriend, die het idyllische van het natuurfereel volkomen maakten. Er is een Wijckzang; en er is een Christelijk Vrijagielied, waarin we weer hooren van diezelfde Catharine Baeck, het „teer Catharijntje”, dat

Voor 't sonneschijntje
En 's middags hette weeck,
Bij 't ruyschen van de beeck —

En nog is er een „Beeckzangh”, weer aan „Catharine” gewijd:
Wijcker Bietjen, die bij 't Beeckjen
Nestelt, en geeft menigh steeckjen
Die uw honing komt te dicht....

In dezen Beeckzang is overigens machtig weinig van een beek te vinden; doch ze stond Vondel voor den geest, wanneer hij dacht aan de vrienden en vriendinnen die aan haar oevers woonden.... de Baecken van Schey-beeck.

In de hoofden, over 't boek gebogen, de hoofden-onder-de-

lamp, zal als er in de noten op Vondel van dat buiten wordt gesproken, wellicht een poging plaats vinden om zich dat Schey-beeck te herinneren; of zich voor te stellen waar het is;.... of waar het was. Bestaat het nog?

Het bestaat, waarde lezer. En het was mij een singulier genoeg, het eens te bezoeken. Een tocht daarheen immers heeft iets van een pelgrimage; en het heeft mij altijd geschenen dat alleen die tochten die een element van pelgrimage bevatten, een wezenlijk, een diep genot kunnen geven.

Als men op het winderig * * * perron van het loodsachtig station Beverwijk staat, ziet men 't al liggen; rechts, op zekeren afstand, het dorp; links een boompertij die het buiten is; het buiten waarvan ieder heeft gelezen, en dat niemand heeft gezien. Het buiten, dat daardoor zoo'n soort irreëel boeken-bestaan heeft; een bestaan in letterteekens, zoals de Gothard bestaat uit een donkerbruin-met-wit atlasstreepje; en zooals Terschelling is: de langgerekte strook numero drie.... De realiteit, die aan dergelijke schoolgeleerdheid ten grondslag ligt, doet mij altijd bij kennismaking eenigszins vreemd aan. Stap op den St. Gothard over den pasontsprongen Reus, en herhaal in uw gedachten 't schoolzinnetje: dat dan ook voor u het primaire was, iets wezenlijkers dan de Reuss daar onder u. Zoo, wanneer ge den open landweg van 't station Beverwijk afwandelt naar Schey-beeck en ge ziet dien welbekenden naam, dan zult ge — althans, zoo ging het mij — dien eenigszins wantrouwig-onvriendelijk aankijken; en ge hebt daar reden voor, buitenleven, al die vrije voorstellingen, dat wordt hier allemaal gesubstitueerd door één stevig-rustige en zeer bepaalde werkelijkheid. Er is in die substitutie iets gewelddadigs.

Doch dat is dan ook al het kwaad dat er van het heerlijke buiten te zeggen is. Op de foto hierboven ziet ge het huis, te midden van het oude geboomte. Van het uiterlijk valt niet veel te vertellen; wat er van te vertellen ware, merkt de aandachtige beschouwer der afbeelding zelf wel op. Alleen zou ik even uw vaas-voetstukken vlak bij de hoeken, ter weerszij van den voorstuk. Het huis van binnen te beschrijven behoort niet tot onze speciale taak; er is hier uitteraard niet zoo heel veel dat het eigenaardige historische karakter van Schey-beeck verhoogt, al

Foto C. Steenbergh.

SCHEY-BEECK. HET ROSARIUM.

heeft ook de tegenwoordige eigenaar en bewoner, de heer van Aalst, met gevoel voor dat historische, het oudhollandsche in vele opzichten, in wandbekleding, wandversiering en meubilering, bewaard. De bekleding der „zaal”, een bekleding van gele zijde, is een overblijfsel van den ouden tijd, de betimmering der eetkamer met een voorstelling van „Konst en Wetenschap” evenzeer. In die eetkamer trekt ook een gebeeldhouwd schoorsteenstuk onze aandacht, waarin een bloemstuk is aangebracht, werk van één der voorzaten van den heer van Aalst, den schilder Willem van Aalst, dien men uit de novelle „Het laatste bedrijf van een stormachtig leven” door Mevrouw Bosboom-Toussaint kent. De heer van Aalst heeft meer voorvaderen, waarop hij trotsch kan zijn; het borstbeeld van Michiel Adriaansz. de Ruyter, dat we ook in de eetkamer vinden, is de herinnering aan één van hen. En wanneer men dan in aanmerking neemt dat de nazaat, op wiens buiten wij thans vertoeven, in vroeger jaren, in dienst van de Handelmaatschappij, veel voor den Nederlandschen handel in Indië heeft gedaan, terwijl hij tegenwoordig als president aan het hoofd van dat belangrijke instituut staat, dan moet men toch inderdaad erkennen, dat er in deze bewoning van Scheybeek Scheybeeksche stijl zit!

Evenwel, bij het huis Scheybeek sta ik thans niet langer stil. Alleen wijs ik nog even op een schilderijtje van Reyntjens, dat in de zaal hangt, en dat Vondel voorstelt in tegenwoordigheid van eenige magistraten. Heeft de schilder de welbekende episode van „Vondel in Burgemeesterskamer” willen geven? Het is mogelijk, doch niet waarschijnlijk, daar Vondel op het schilderij tamelijk jong is afgebeeld. Men zal dan ook misschien moeten denken aan de vervolging van onzen poëet in zake zijn „Palamedes”; een vervolging die Brandt vermeldt met de woorden „Sedert werd zijn (Vondel's) zaak op des Schouts rol getrokken en voor twee Schepenen bepleit”. Ofschoon Vondel, volgens Brandt, in deze zaak door twee advocaten en procureur „gedient” werd, zal hij zich toch ook wel aan een persoonlijke ondervraging hebben moeten onderwerpen. Geeft de schilderij deze weer, dan is ze ongetwijfeld zeer eigenaardig geplaatst op het oude buiten van Laurens Joosten Baeck, daar deze — alweer volgens Brandt — Vondel in deze tijden huisvesting verleende 2). . . . Al was dit, zoo goed als zeker, *niet* op Schey-beek, maar in Amsterdam. Want het was winter — ongeveer 12 December — en dus was de familie natuurlijk in haar woning in de stad.

Is er dus in het huis al een en ander dat aan den ouden tijd herinnert, als we den voet zetten in de omringende tuinen en parken, dan heeft onze verbeelding vrij spel. De natuur is altijd dezelfde; en mogen er al eenige kleinigheden van typisch

modernen aanleg getuigen — de Schey-beek was bijvoorbeeld in den tijd van den ouden Baeck zeker, ook niet voor het geringste gedeelte, een „kruikenbeek”! — toch voelen we hier onder de oude boomen oude, gewijde presenties.

Daar hebt ge het punt waar de Scheybeek in den vijver valt, „de Viskens in den mond”. Is het niet, als we dit aanschouwen en deze woorden herhalen, of er iemand naast ons staat; iemand met de welbekende 17de eeuwsche kraag, roezig vallend haar, een klein, dun sikje onder de fijngeplooid lippen? Iemand, die met zoo „singulier” genoeg zich kon vermeien in het zacht soms en soms geweldig, en altijd grootsch leven der natuur; en die, als hij weer in zijn nauwe Warmoesstraat zat, met verlangen kon zuchten:

Waer vint men eycken t'Amsterdam!

Hier, op Schey-beeck, vond hij ze; hier heeft hij zijn hart opgehaald. Want, al is gelijk ik hierboven aangaf, zijn verblijf op Scheybeek in de tijden der Palamedes-vervolging ook hoogstwaarschijnlijk een legende, zeker is het, dat hij én vóór én na dien tijd hier menigmaal is geweest. Iedere voetstap van ons drukt grond dien Vondel drukte. Daar ginds, bij den eendenkooi, ziet ge een schaduwrijke plek, dien men den „Vondelhof” noemt. Daar, heet het, zat Vondel bijzonder gaarne. Dergelijke aanwijzingen zijn gewoonlijk even geheimzinnig van oorsprong als ze nauwkeurig zijn; zoo wijst de traditie speciaal een mooien eik aan, in welks schaduw Vondel bij voorkeur zou hebben gezeten, of neen, in welks schaduw Vondel „zat te dichten”, want alle historische plekjes waar een dichter ooit heeft verwijld, worden in de traditie *altijd* plekjes waar die dichter zat te dichten. Natuurlijk, een dichter is iemand die dicht, zooals een stotteraar iemand is die stottert, dus. . . .!

Het doet er niet toe; Vondel is hier vaak geweest; Vondel heeft hier talloze malen geloopt. Als hij een beetje verder doorwandelde, had hij een heerlijk wijd uitzicht. Het is ons benomen door gebouwen; maar Vondel genoot ervan. Hij heeft er onder andere een zonsopgang aanschouwd, en, zooals hij, de dichter, dat móest, den diepen indruk hierdoor op hem gemaakt, in een prachtig lyrisch en plastisch lied weergegeven:

O wellekome morgenstond!
Gij voert hem spelen in den mond
Van endelose saligheden,
Die rustig, lustig, wel te vreden
Beschouwt wat ons Nature geeft:
Wat schoonheid in haer aenschijn zweeft,
Wat godlijk wordt door all' haer leden
Van 't diep verwondren aengebden.

Die, in een liefelijke streeck
Bij 't ruyschen van een silver-beeck,
Sijn landhuys sticht en boersche
woning,

Wat is dat een gezegent koning!

Het is waar, dit zijn ontboezemingen,
die Vondel een rey van Eubeërs in den
mond legt 3); doch het is duidelijk, hoe
hierin zijn eigen hart meesprak; terwijl
de beschrijving die de Eubeërs geven van
het landschap — dat de omgeving van
Troje moet voorstellen — wonderwel past
op de omgeving van Schey-beeck; naar
Hofdijk en van Lennep hebben opge-
merkt, die het buiten nog gekend hebben,
toen het uitzicht er onbelemmerd was.

Ik licht hier een bijzonder Hollandsch
fragment uit de rei:

Hier bloeit een afgetuinde koolhof,
Daar lacht een beemd, een klaverwei,
Omcingeld met een boomenrey;
Men leeght de koeyen-uyers wacker;

Hier zwoeght en ploeght men op
den akker,
En ginder hoopt men op 't gewas:
Daer zaait men boeckweit, ginder vlas;
Hier groept en bloeyt het weeldigh
koren.

Omheind met stekeligen doren;
Daer spoeit een speeljacht over 't meir 4)
Hier roockt een dorrep. Ginder veer
Een slot 5) wil in 't verschieft ver-
flaauwen,

En, hooger op, 't gebergte blaauwen. 6)
(Wordt vervolgd.)

Overneming verboden.

1) Strijd of kamp tusschen Kuysheid en Geylheyd.

2) „Daarna ging hij (Vondel)... ten huize van Laurens Joosten Baeck
lijfherberging zoeken”. En Vondel dicht later tot den zoon van zijn gastheer:
Toen ick vervloekte waerheit sprack,
Verstreckte mij uws vaders dack
Een toevlucht....

3) Aan het slot van het derde bedrijf van den „Palamedes”.

4) De Wijkermeer?

5) Het kasteel van Brederode?

6) De duinen?

Foto C. Steenbergh.

HUIZE SCHEY-BEECK VAN TER ZIJDE GEZIEN.

J. L. WALCH.

De operatie van den Zonnekoning.

IN Januari 1686 hoorde Parijs, dat de koning, Lodewijk XIV ziek was en het bed moest houden. Wat hij mankeerde, werd niet gezegd, maar al spoedig verluiddde, dat hij leed aan een fistel van zeker orgaan, eene vrij algemeene ziekte in dien tijd, welke men weet aan de met veeren gevulde kussens. Tal van middeltjes werden beproefd, geen hielp. Uit alle deelen van het land kwamen bij de artsen, die den koning behandelden, brieven in van menschen, die zeiden aan dezelfde kwaal geleden te hebben en het middel aangaven, waarbij zij baat hadden gevonden. Doch welke pleister, welke zalf of smeersel Lodewijk ook gebruikte, de fistel bleef. Wonderdokters meldden zich aan, met onfeilbare medicijn, maar de koning bedankte voor verdere proeven en verklaarde, dat ze eerst hun kunst op andere patienten moesten vertoonen. Felix, de eerste chirurgijn, liet nu een aantal fistel-lijdens ophalen, die in een vleugel van het paleis werden ondergebracht en die, onder zijn toezicht, door de wonderdokters behandeld werden. Hun kunst faalde geheel en al; na verloop van acht maanden was nog geen enkele zijn fistel kwijt.

Toen, eindelijk, riep men den beroemden chirurg Bessières bij den hoogen lijder en hij besliste, dat alleen eene operatie genezing brengen kon. Den 18 November 1686 werd de koning door Felix, die eerst op een viertal andere zieken zijn mes had beproefd, geopereerd en alles slaagde naar wensch. Begin Januari van het volgend jaar maakte Lodewijk weer zijn eerste wandeling in het park van Versailles. Felix ontving eene gratificatie van 300,000 francs met en benevens het landgoed Mofinaux; zijne assistenten werden met 100,000 en 80,000 fr. beloond.

Maar nauwelijks was de koning weer op de been, of er brak aan het hof een ware fistel-epidemie uit. Ieder beroemde er zich op, aan die kwaal te lijden en men betwistte elkaar den voorrang, door Felix geopereerd te worden. Dionis vertelt, dat hij vele hovelingen in dolle woede zag losbarsten, enkel en alleen omdat de artsen na onderzoek verklaarden, dat zij niets mankeerden en zij dus de „operatie van den koning” moesten missen.

Z.

A. C. JAGER.

Cultuur van Kunstparelen.

EEN nieuwe industrie kan Japan aanwijzen, zooals nog nergens ter wereld wordt beoefend, n.l. „de Mikimoto Parelcultuur-onderneming” in de Agobocht, een gedeelte der golf van Ise. Jonge oesters worden daar gedurende drie jaren zorgvuldig gekweekt, daarna opgenomen, geopend en ondergaan een kunstbewerking door toevoeging eener vreemde stof, waarna ze weer op den zeebodem worden geplaatst. Vier jaren later worden deze oesters weer opgevischt om ze van de parelen te ontdoen, welke zich gedurende dien tijd gevormd hebben.

Wordt de ronde natuurparel uit het lichaam van den oester zelf gehaald, deze kunstparelen moeten van de schelpen worden losgesneden. Aan een kant zijn de laatste dus afgeplat, waardoor ze heel goed in broches, ringen, enz. kunnen worden gezet, doch niet aan snoeren gedragen kunnen worden. Overigens onderscheiden ze zich in geen enkel opzicht van natuurlijke parelen en de export dezer producten van halve kunst naar Europa heeft reeds een vrij aanzienlijken omvang aangenomen. G.

Foto C. Steenbergh.

HET STADHUIS TE VIANEN

UIT DE LEKSTREEK.

III. VIANEN. (Slot).

DEZE Hendrik van Brederode verzekerde zich de getrouwheid der burgers van Vianen, na hun vrijheid van prediking toegestaan te hebben. Daarna trachtte hij Amsterdam te winnen. De mislukking besliste over zijn lot. Hij trachtte in Duitschland troepen te werven; schreef, getrouw aan het devies der Brederode's „eer dood dan verarder”, het trotsche bevel om Batestein in brand te steken als de vijand het trachtte te benaderen, doch in 1568 stierf hij „de voornaamste aller Geuzen” in Recklinghausen.

Een jaar voor zijn dood was Ameliastein verzezen, een lustverblijf in de mooie bosschen, die toen Vianen omringden; een buitenplaats, die waarschijnlijk zijn gade Amelia het sombere van het slot Batestein moest doen vergeten. Voet schrijft daarover in zijn „Oorspronck, Voortganck en Daeden der Brederode's” o.a.: „Om aan zijne gemalin van Brederode buiten Vianen in het Bosch een aangenaam speelhuis metselen, Ameliasteyn genaemd. Dit werd tot eenen lusthof be-

Schnabel's.
Foto Tukker.

GRAFMONUMENT VAN HENDRIK VAN BREDERODE IN DE HERVORMDE KERK TE VIANEN.

quaem gemaect en met een graft omcingelt.

In een andere beschrijving (Tirion 1749) wordt gewag gemaakt van fonteinen, die onverwachts den beschouwer overal besproeien, „doch deze waterwerken en het overblijfsel daarvan zijn voor eenige jaren weggenomen”. Inderdaad bevindt zich nu nog, als eenig overblijfsel van Ameliastein, dat thans een kersenboomgaard is (het is geprofeteerd dat geheel Vianen een kersenboomgaard worden zal) een oude beeldgroep op een verweerd voetstuk op een stuk teelgrond. Dat zijn de eenige resten van de fonteinen van het lustslot Ameliastein.

Aan Hendrik van Brederode is in de Hervormde kerk een graftombe gewijd van monumentalen bouw. Eigenlijk is het meer een grafkapel voor zijn geslacht, daar Hendrik in Gemen nabij Wesel begraven ligt. Ook in het Raadhuis, dat de aandacht trekt door den eigenaardigen hardsteen gevel, vermoedelijk afkomstig uit de 15e eeuw, treft men herinneringen aan de heerschappij der Brederodes. Een negental levensgrootte portretten sieren de wanden en geven dien imponeerenden indruk, welken men zoo dikwijls ondergaat bij de aanschouwing van zoo'n stille, machtige galerij. Een vijftal portretten zijn nog niet herkend; de andere vier stellen voor: Louise Christine van Brederode; haar zoon Hendrik, haar gemaal Joan Wolfert en Reinout III, ridder en deken van het Gulden Vlies, Raad van keizer Karel V.

De 80-jarige oorlog bracht scheiding tusschen de Brederode's en Vianen. Na geconfisqueerd te zijn, kwam Batestein in 1576

aan de Brederode's terug, doch Vianen bleef bestaan als eigen, onafhankelijke staat, slechts de souvereiniteit erkennende der heeren van Batestein. Wij kunnen ons moeilijk voorstellen, levende in een eeuw van machtige mogendheden en staten-verbonden, dat er een goede driehonderd jaar geleden een staat Vianen bestond (zij het een miniatuur-staatje) met eigen hofhouding, eigen regeeringsstelsel, eigen wetgeving, rechtspraak, geldmiddelen, zelfs een eigen munt! Viaansche ducaten, goudgulden en angelotten werden er daalders geslagen.

Al dat eigene bleek ten slotte te zwaar. In 1679 was de souvereiniteit overgegaan op de graven van der Lippe, die in 1725 Batestein, Vianen, Ameide, Lexmond, Heikop en Meerkerk voor 860-000 guldens aan de Staten van Holland en West-Friesland verkochten. Al die jaren was Vianen hetzelfde stadje gebleven: de gouden eeuw was over haar heen gegaan zonder gouden resultaat. De overgang tot Holland belette niet dat het een „vrijplaats” bleef, die het in de 18e eeuw een twijfelachtige reputatie bezorgde. Door schuldeischers vervolgd personen en zij die zonder bepaald opzet een doodslag hadden begaan, waren te

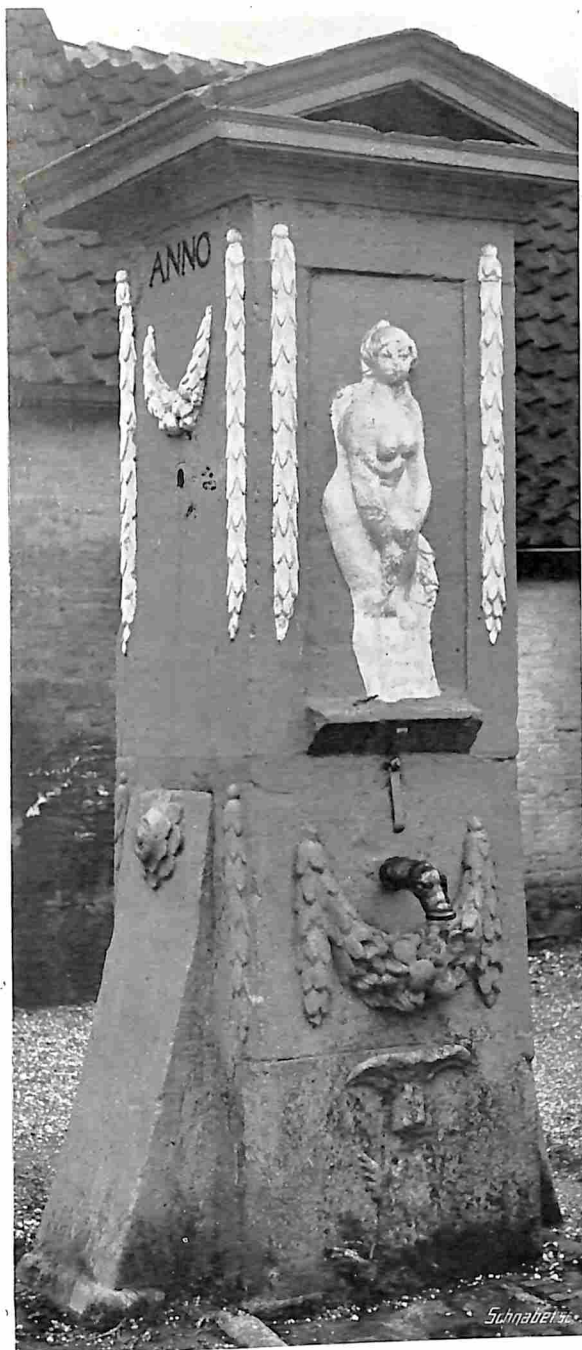

Foto C. Steenbergh.

OUDE POMP TE VIANEN.

Foto C. Steenbergh.

OVERBLIJFSEL VAN DE FONTEINEN BIJ HET LUSTSLOT AMELIASTEIN.

Vianen veilig, mits zij een kleine recognitie betaalden. Vandaar de twijfelachtige roep dat Vianen gastvrijheid verleende aan bankroeters en moordenaars. Vooral in 1720, het jaar van den val van den windhandel, was er een groote trek naar Vianen. In verschillende kluchten en blijspelen wordt dit feit gereleveerd. Wij zinnen zoo vrij uit boven aangehaald boekje het volgende fragment over te nemen uit: „De actionisten reisvaardig naar Vianen of 't Uiteinde der Windnegotie.” Daarin verhaalt Jeroen een poging om in Vianen een huis voor zijn heer te huren:

'k Ben op uw bevel naar Vianen geweest,
Daar ben ik heen gevaren.
Maar door de menigte van menschen
Die dien dag aan 't veer kwamen,
Eischte de schipper een dubbele vracht
Die 'k ook heb moeten geven, zoo 'k wezen wou, waar ik dacht.
Wij kwamen gelukkig te Vianen,
Hoewel de schuit tot zinkens toe vol was.
Maar daar komende, vond ik alles in rep en roeren,
Dewijl de stad te klein was
om al de menschen te bergen.
Hier keef men.
Daar vocht men met elkaar,
ginds gooide men.
Het was niets anders, alsof
De drommel daar een voorraadschuur wou maken,
Want d'een had d'ander
zijn huis onderhuurd!
Want de stad scheen van gefaljeerd' actionisten t' overstromen.

Toch brengt de 18e eeuw eenige meerdere bloei aan Vianen en wel door... Fransche kostscholen, waarvan er een tweetal verzezen. Zoo belangrijk waren die pensionaten voor het stadje, dat er terwille van leerlingen en onderwijzers een eigen kerkje gesticht werd met een Franschen predikant! Jaren lang hebben die instellingen inderdaad meederen bloei gebracht, wat wel blijkt geeft, dat daartoe niet veel nodig was. Maar ondanks den Franschen tijd, ondanks de inlijving zonder eerbiediging van bestaande wetten en privileges, is Vianen niet „verfranscht”. Integendeel, de invloed is aan 't kwijnen gegaan en in 1814 was er niet veel meer van over.

Batestein is verdwenen, Ameliastein omgezet in een kersentuin; slechts de Lekpoort met zijn ranke torens en nauwen doorgang herinnert aan de vesting-dagen, terwijl een paar kolossale pompen meer vredelievende gedachten wekken. Als een rustig, stil stadje ligt Vianen nu, een eindje landwaarts in, langs de machtigste van Holland's rivieren, omringd door boomgaarden en vruchtbaar land. Als een stadje, gelijk aan menig ander, met tal van bijzonderheden, die haar geschiedenis niet egaal doen zijn.

C. VREEDENBURGH JR.
Overneming verboden.

EEN MOOI VOGELLAND.

Vervolg van blz. 292. (Slot).

GELUKKIG behoort dat nu tenminste langs onze kusten, tot het verleden. Dapper stooten deze zeezwaluwjes op den mensch, die hunne nesten of jongen te na komt. Hun geluid is een eigenaardig „krierrri”, verder laten ze, evenals 't vischdiefje, niet zelden een ruw „kreeäh” hooren. Aangenaam van toon is een zacht „ki ki ki kieh krieh”, dat men hen vaak elkander hoort toeroepen. Afzonderlijk broedt de derde soort, de Groote Zeezwaluw, die zich zoo weinig mogelijk aan 't andere strand- en weidevogelsgedoe laat gelegen liggen, maar stilletjes zijn gang gaat. Hij is niet zoo bijzonder algemeen. Op Schouwen broedt hij alleen op de Inlagen en in een kleine kolonie op één plekje binnensdijks, 't z.g. Daeke-nest. Maar ze schijnen wat meer aan zee gebonden te zijn dan de andere sterns en meeuwen. Toch broeden ze soms nog vrij ver 't binneland in, hoewel ze zich langs de zee kust beter thuis voelen. Ge kunt Sterna cantiaca al op vrij grooten afstand kennen aan zijn krachtigen lichaamsbouw (hij is haast zoo groot als

een kokmeeuw) en den langen, zwarten snavel met 'de gele punt. Ze zijn veel gezelliger dan een der voorgaande soorten, en broeden opvallend dicht bij elkaar. Ook zien ze er nooit zoo mooi en glad uit als hun confraters, en vooral de kop schijnt vaak in den knel te komen, zoodat de zwarte veeren ruw en ordeloos staan, net iemand, die pas uit z'n bed komt.

Thijsse zegt dat heel aardig zoo: „Gij weet, hoe pijnboomen groeien op het door den zeewind geteisterd duin. Zelfs bij zacht en windstil zomerweer zien ze er uit, alsof ze gebeukt worden door Novembervlagen. Zoo is het ook met de nekveeren van de Groote Stern, ze doen altijd denken aan Noord-Atlantisch stormweer”. 't Zijn temperamentvolle vogels.

De pooten en snavel zijn ook heel anders van kleur dan van de andere sterns, wier zijd en wit en zwart zoo aardig kleurt bij de groene wei en de blauwe lucht.

Al is cantiaca wat somber en teruggetrokken, meen daarom niet, dat hij bevreesd is. O neen, den betreder van zijn „sacred-ground” gaat hij onversaagd te lijf, en in vergelijking met de aanvallen van andere meeuwvogels, zijn de zijne zeer beslist en direct. Met den stevigen snavel kunnen ze ook flinke pikken geven. Dat heb ik meer dan eens ondervonden. Binnensdijks broeden deze sterntjes maar op weinige honderden meters afstand van Man in 't Veld's kolonies, en nog wel op een kunstmatig opgeworpen eiland in een plas. Hierin nestelen ook nog kokmeeuwen. 't Zou leuk zijn als 't deze kolonie voorspoedig ging, en ze zich in de Eendenkooi-omgeving gingen vestigen. Dat zoude waarneming zeer vergemakkelijken. Ik ben nog lang niet klaar met cantiaca, en daarom hoop ik, dat mijn wensch tegen 't volgend voorjaar vervuld zal worden.

De 2 à 3 (meestal 2) mooie, groote eieren worden ongeveer drie weken lang bebroed, maar slechts bij koel weer en des nachts onafgebroken, terwijl overdag de van de hare'ertoe moet ik dragen.

Van de jongen wil hij nog even mededeelen, dat ze van andere jonge sterns eenigszins te kennen zijn aan den bonten snavel, die aan den wortel rood, in het midden grauw en aan de punt wit is. Ook schijnt me de bovenzijde lichter dan van andere sterns, en de onderkant is veel witter. Daaraan kunt ge ze misschien kennen. Anders moet ge maar wachten, en zien welke vogel voer brengt. Met den kijker zijn de ouden best uit elkander te houden.

Als ik u nu nog het Dwergersterntje noem, dat in zeer kleinen getale aan de Schouwsche stranden moet broeden (een vogeltje, ongeveer van kwikstaartjes-grootte, maar met alle allures van de grootere broeders) maar waarmee ik nog niet het genoegen had kennis te maken, zijn daarmee de sterntjes en meeuwen van Schouwen behandeld. *)

Nog resten mij een aantal strandvogels, wier leven minstzoo interessant en vol be-

koring is als dat der meeuwvogels. Ik bedoel de *kluit*, (die kreeg eenigen tijd geleden al een plaats in ons tijdschrift) de *Scholekster*, de *Tureluur*, de *Kemphaan*, en de *Grutto*, waarover ik echter in afzonderlijke bijdragen te spreken kom, daar de mij toegestane plaatsruimte voor dit artikel reeds ver is overschreden.

Sint Jan, 1912.

A. B. WIGMAN.

*) Den Zilvermeeuw laat ik buiten beschouwing; ik heb hoofdzakelijk de vogels van 't lage land op 't oog. Lars argentatus broedt op de toppen der wilde Haamsteedsche duinen.

OVERIJSSELSCHER LEGENDES.

I. DE WITTE WIVE VAN ESPELOO. (Vervolg).

ZOU hij haar lippen durven beroeren, en zou hij haar geluk kunnen verdragen? Zij wendde zich naar hem toe, begon te spreken. Hij wist, dat hij haar woorden niet verstond, en hij wilde haar vragen toch niets meer te zeggen... Hij voelde zich machte-

Foto Chr. Abraas.

HET PERZISCHE SPEL TE DELFT.

PRINSES NIGHARA (MEJ. A. W. ROES) EN DE ROOFRIDDER-MINSTREEL KURROGLOE (DE HEER J. PH. TOLLENAAR).

loos, om iets te spreken, zijn hersens brandden van pijn, terwijl zij tot hem lachte en loech.

„Hoe zal het in de toekomst zijn, Gait?” klonk nu ten derde male een stem, die van verre kwam. „Nu al weet je, dat je niets bereikt hebt. Nooit zal er aan je wroeging een einde komen. De witte wive heeft je in haar klauwen, voor eeuwig”.

De ridders schreeuwden en kreten, hun zwaarden en harnassen rinkelden.

Luider dan al het geluid was de zachte, stille stem, die van verre sprak.

* * *
Tusschen iederen Zondag en Zondag verliet Gait zijn vrouw, zeggend, dat zijn vader ziek was, en hij hem had te bezoeken. In den beginne stuitte hij op geen tegenstand. Hoe zou ze hebben kunnen weten, dat hij ging, om de witte wive zijn belofte in te lossen? Zij wachtte hem iederen morgen, dat hij van zijn verren tocht terugkwam, met blij gelaat, ja, dikwijls, trad ze hem met vreugde tegemoet. Wel was ze verwonderd, ziende, dat haar lach niet met wederlach werd begroet: voelde hij dan nog altijd zijn zonde gelijk een last? Hij moest vergeten....

Ze stelde hem voor, dat zij hem zou vergezellen, wanneer hij naar zijn vader ging, maar met zooveel schrik wees hij haar af, dat ze begon te twijfelen, of hij haar de waarheid wel had verteld.

Eens, dat hij weder vertrokken was, en zij door twijfel woester gepijnigd dan ooit door smart, angstig door de onbepaaldheid harer gevoelens, voor zich uitstaarde, bedacht zij eensklaps, dat de Wilgeman alles wist, wat er met de witte wiven op de heide gebeurde; ze verliet haar huis, zocht in den donker naar de plaats, waar hij stond, en zij deunde het oude rijmpje, dat den Wilgeman tot antwoord lokte:

„Wilgeman! Wilgeman!
Doar ik mien neet redden kan
Kom ik road te vroagen
Ie bint zulk een beste man
Um mien smart te kloagen.

De wilgetakken schudden even, en uit de breede kroon keek een mannekop naar beneden, uit den stam schoten de armen, de beenen, de voeten en in plaats van een boom stond er nu de Wilgeman in levenden lijve.

Wat kleine twijgjes geweest waren, waren nu rimpels op zijn voorhoofd, de zware, knoestige takken waren tot een ruigen baard geworden. Twee kleine openingen tusschen het warnet van hout werden zijn oogen, die schitterden met wonderlijken glans, de oogappels waren de glimwormpjes, die Goida pasgeleden had zien vliegen naar de wilg toe: daarop had ze willen zweren. 't Vreemdste van alles echter was de muts.

Wanneer zij over dag langs den Wilgeman kwam, had ze meer malen van den grond naar den boom, van den boom naar den grond een eekhorentje zien springen, dat, in 't geheel niet bevreesd, haar aankeek met wonderlijken blik, of het een mensch was, en geen dier....

Thans in den avond was 't eekhorentje de muts geworden, die de Wilgeman droeg — zwaar hing ze over zijn veelgerimpeld voorhoofd.

„Sta op, Goida”, zei de Wilgeman, „mij hoef je niet te vreezen. Ben jij niet een van de weinigen, die goed zijn in dit rijke land, en is je hartje niet zuiverder dan de avondlucht, en je geweten niet vrij als een eenzame vogel, die ver-verscholen zingt? Is je hand niet zoo rein als een beek, die over kiezelsteen zijn weg heeft gevonden naar de wijde rivier? En is je gang dáárom niet zoo luchtig als de lentewind, die door de lichtbladerige takken vaart, en je stem niet zoo helder als het eerste licht van een zomerdag, dat den leeuwerik doet kwinkelen? Vraag mij, wat je wilt, Goida, en ik zal je steunen en raden, zooveel ik kan”.

„Help mij tegen de witte wive, Wilgeman, Gait's ziel heeft ze vergiftigd, Wilgeman. Goud heeft hij verworven, door het goud de zonde, door de zonde de eeuwig schuld, die hij eeuwig lossen moet”.

„Weet je, wat je vraagt Goida?”

Foto SCHALZ.

VISCHDIEFJE BIJ ZIJN NEST.

Meer dan zelfs ik kan volbrengen. Hebben wij dan niet zoo lang wij bestaan, de witte wive van Espeloo en ik, de Wilgeman, strijd met elkander gevoerd? En hebben de menschen haar niet altijd meer geloofd dan mij? Gait is verloren, en niets kan hem redden. Er bestaat op aarde geen zonde, die niet door een ander wordt gevolgd, onvermijdelijk is dat, als de loop van de sterren aan den hemel”.

„Kan ik hem dan niet redden”, riep ze wanhopig. „Mag ik de schuld niet op me laden, ik draag ze voor hem. Mijn geweten, dat alleen maar kleine zonden kent, wil ook die groote zonde dragen. Is er geen mogelijkheid, dat zijn hart mijn hart wordt, mijn hart het zijne? Ik ruil mijn lach voor zijn leed. Wilgeman! Wilgeman!”

De avondwind suisde zachtjes, en zijn stem drong met moeite door het suizen heen, zóo fluisterend was ze.

„Voor een vrouw, die liefheeft... maar weet je wel, jong meisje, wat liefde is? Weten de jonge menschen-kinderen, die van liefde spreken, wat liefde is? Liefde is verloochening, niets anders dan dat”.

„Ik weet wat liefde is”.

„Dan zul je het misschien kunnen volbrengen. Hoor precies naar wat ik zeggen ga, en vergeet niets.”

Waar de heide en het rijke land van elkander gaan, is de grens, waarover de witte wive van Espeloo niet komen mag. Als zij over de grens komt wordt zij met tooverachtig geweld naar de rivier getrokken, en voor zij zich verweren kan, is ze al verloren. Je zult een middel moeten vinden, om haar te dwingen de heide te verlaten, maar nog nooit is dat iemand gelukt, en daarom weet ze nog altijd te triumfeeren. Ik-zelf heb het allang uit mijn gedachten gebannen, dat ze ooit te overwinnen zou zijn. Wil jij het probeeren, Goida. Misschien dat je het zal lukken”.

Meer zeide hij niet. Zijn uitgestrekte armen schrompelden ineen, zijn vingers werden de bast van den boom, en zijn voeten de oneffen brokken en stronken waaruit de stam opschoot, zijn baard werd weder tot takken, en de rimpels van zijn voorhoofd gewone twijgen.

De jonge vrouw ging naar haar eenzaam huis, en eenzaam doorwaakte ze den nacht. Gait was bij de witte wive, en tot den ochtend hield ze hem in haar klauwen.

Goida look haar oogen niet. Zij staaarde voor zich uit, een troost zoekend, die niet bestond. Hoe zou zij ooit in staat zijn, de witte wive van de heide te lokken en honderden van hun zonde te bevrijden.

Laat in den morgen kwam Gait thuis. Hij zeide geen woord van welkom, en ging zitten, zijn hoofd steunend in zijn handen, gelijk een radeloos mensch. Ze vroeg hem niets, maar eensklaps riep hij uit, gekweld door smart en berouw:

„Wie verlost me van de witte wive?”
(Slot volgt).

JOSEF COHEN.

Foto Weigold.

KAPMEEUWEN IN DE VLUCHT.

De Plantenkeuring der Ned. Maatsch. voor Tuinbouw- en Plantenkunde in „Artis” gehouden.

BLAUWE DISTELS

ONDER de meer en meer gezochte vaste-planten nemen de z.g.n. Blauwe Distels tegenwoordig een zeer voorname plaats in.

Zij, die deze fraaie planten kennen, zullen zich daar geenszins over verwonderen, daar vooral de nieuwere verscheidenheden door haar fraai gevormde bloemen ieders aandacht trekken. Wij zeggen daar bloemen, doch feitelijk is dit een grove fout. Wat men toch algemeen bij de *Eryngiums* voor bloemen houdt, zijn niets anders dan bloeiwijzen, een vereeniging van bloemen, die in dit geval dicht opeen geplaatst zijn aan een ineengedrongen hoofde en gezamenlijk de aantal schutbladeren worden omgeven. Het geheel maakt daardoor den indruk van één enkele bloem te zijn en daarom wordt, evenals bij de samengesteld bloemigen, bij de Blauwe Distels in den regel van bloemen gesproken, wanneer de bloeiwijzen bedoeld zijn.

De reeds genoemde schutbladeren zijn het, die door haar voorkomen kleur en teekening aan de bloemen geven. Zij zijn in den regel stevig van bouw en dus vrij hart, doch zoo fijn ingesneden, dat zij den indruk van het fijnste kantwerk maken, daarbij is de kleur in den regel amethyst blauw met grijswitte nerven, waardoor het geheele voorkomen nog verhoogd wordt.

Een der oudste en meest bekende der Blauwe-Distels is de *Eryngium alpinum*, die zich door haar prachtig gevormde schutbladeren onderscheidt, deze zijn zilvergrijs; een tweede zeer gezochte soort is de *Eryngium amethystinum* wier schutbladeren minder fijn ingesneden, doch prachtig donker blauw zijn, ook is deze soort elanker dan eerstgenoemde. Door nu deze beide soorten met elkander te kruisen heeft men een aantal verscheidenheden gekregen, die de goede eigenschappen der beide ouders in zich vereenigen. Een harer is de *Eryngium Springhill Seedling* door den heer K. Wezelenburg te Baarn op de laatstleden in Artis gehouden plantenkeuring ingezonden. Zooals de afbeelding aantoonst, zijn haar bloemen stengels van vorm, de schutbladen mooi ingesneden en even als de stengels levendig blauw.

Het is een inderdaad zeer aanbevelenswaardige, winterharde vaste-plant.

POLYANTHA ROOS „ELLEN POULTON”.

De z.g.n. klimrozen beginnen langzamerhand burgerrecht onder alle plantenliefhebbers te verkrijgen. Hoe langer hoe meer vindt men ze aangewend en zelfs zij, die betrekkelijk weinig om planten geven, doch er op gesteld zijn, dat hun huis een prettig

Foto C. Steenbergh.

Schnabel sc.

DE POLYANTHA ROOS „ELLEN POULTON”.

VOORKOMENDE IN DE MET EEN ZILVEREN MEDAILLE BEKROONDE VERZAMELING ROZEN, OP DE LAATSTE PLANTENKEURING INGEZONDEN DOOR DEN HEER J. BROERSE JR., TE MIJDRECHT.

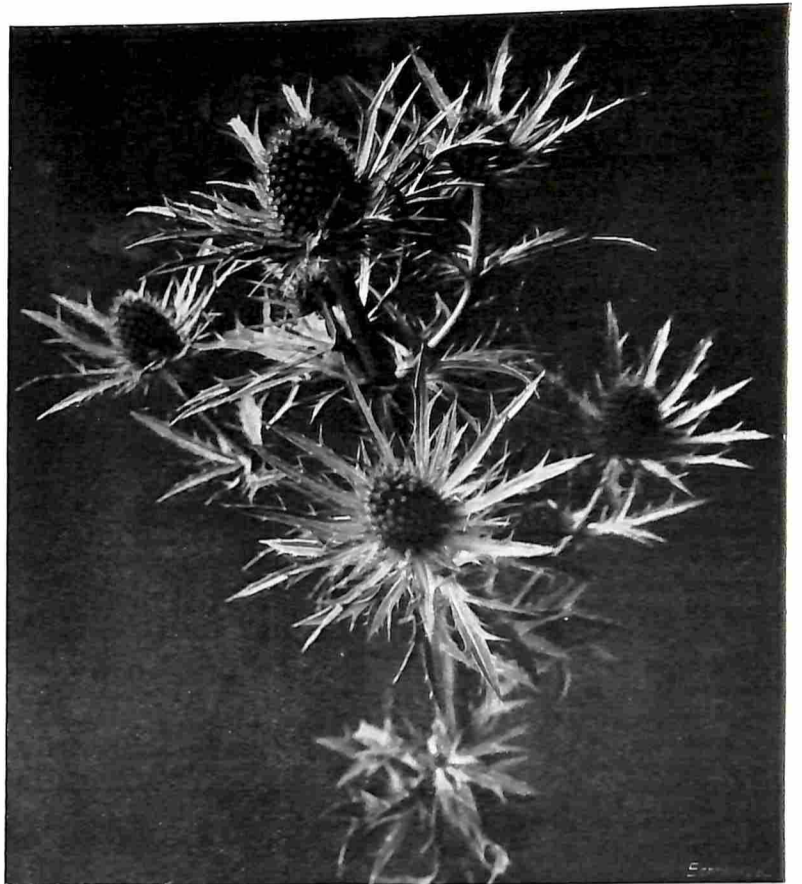

Foto C. Steenbergh.

„ERYNGIUM SPRINGHILL SEEDLING”.

INGEZONDEN OP DE LAATSTE PLANTENKEURING DOOR DEN HEER K. WEZELENBURG TE BAARN, VOORKOMENDE IN DE MET EEN ZILVEREN MEDAILLE BEKROONDE VERZAMELING BLOEMEN VAN VASTE-PLANTEN.

en aangenaam voorkomen heeft, planten er tegenwoordig gaarne deze Rozen tegen. Verwondering behoeft dit niet te baren, want bij de zeer weinig zorg, die zij vereischen, geven zij een overvloed van bloemen.

Weinig bloemplanten toch zijn er zoo uitnemend toe geschikt om teegen een pergola of hekwerk te doen opklimmen. In korten tijd begroeien zij die geheel en de lange, slanke twijgen hangen dan met bloemen als overdekt naar omlaag. Een fraaier gezicht dan een in vollen bloei staande Polyantha-Roos oplevert, laat zich moeilijk denken.

De nieuwere verscheidenheden hebben daarenboven nog het voordeel, dat zij zeer lang, somtijds bijna den geheelen winter haar blad behouden en daardoor ook in het dorre jaargetijde een vrolijk en prettig gezicht opleveren.

Deze Rozen verlangen over het algemeen een goeden, voedzamen grond en een lichte, luchtige, warme standplaats. Iederen zomer zal men zien, dat zij uit den warmen standplaats ontwikkelen, die men moet laten doorgroeien. Zijn zij uitgebloeid, dan worden de scheuten, die gebloeid hebben, weggesneden, de jongen nemen dan haar plaats in en zullen het volgend voorjaar rijkelijk bloedhout vormen.

Een der oudste en nog steeds zeer bekende dezer Rozen is de *Turner's Crimson Rambler*, die door haar buitengewoon rijken bloei veel opgang heeft gemaakt, doch het bezwaar heeft nog al van het wit te lijden, terwijl haar bloemen door de zon verbranden dan een vuile, paarsroode kleur aannemen. In den laatsten tijd zijn er echter verscheidenheden gewonnen, die daar geheel vrij van zijn en een der nieuwste en fraaiste is zeker de „*Ellen Poulton*”, die op de laatste keuring der Mij voor Tuinbouw was ingezonden. Haar bloemen zijn vrij groot, zeer mooi los van vorm en levendig rood; daarbij verkleuren zij niet en hebben niet van het wit te lijden. Zij werd ingezonden door den heer J. Broerse Jr. te Mijdrecht en is ongetwijfeld een van de beste nieuwe variëteiten.

E. TH. W.

De groote Rozententoonstelling te Boskoop II.

THANS, nu deze tentoonstelling eenige dagen geopend is en wij gelegenheid hadden haar rustig te bekijken en de indrukken te verwerken, mogen wij niet nalaten haar volkomen geslaagd te noemen, haar als een enorm succes voor deze nijvere plaats te beschouwen en iedere lezeres en lezer de „Buiten” ernstig te raden, haar te bezoeken. Velen, die ook van de groote Bloemententoonstelling van 1911 aldaar bezochten, zullen zich licht geneigd gevoelen vergelijkingen te gaan maken, doch spoedig zullen zij bemerken, dat dit niet opgaat.

Toen toch was het een overstelpende bloemenmassa, die men in stomme verwondering stond aan te kijken, overweldigd door den indruk, die zij maakte, thans is het een fijn sierlijk geheel van witte latten en groen, waaruit de fraaie bloemen der Rozen naar alle zijden opduiken.

Rozen, Rozen en nog eens Rozen is het wat men te zien

krijgt. Rozen op de banden en vakken om of op de fraai groene gazons. Rozen opklimmend tegen de pilaren, die het lichte dak schragen. Rozen die uit de talrijke manden onlaag hangen en de sierlijke tuinvazen, die in een lange rij tusschen de pergola en de groote hal staan opgesteld, vullen. Overal, waar men de blikken wendt, ziet men Rozen en wát voor bloemen. Volmaakt zouden wij ze in veel gevallen durven noemen en juist daardoor maken vele zoo'n indruk. Toch zou die wellicht nog grooter geweest zijn, indien het weer meer had medegewerkt en de bloemen daardoor beter waren opengekomen. Hier en daar toch zien wij groepen met slechts enkele geopende bloemen, doch honderden knoppen, die op warmte en licht wachten om te ontluiken, maar die enkele bloemen zijn dan voldoende om de overtuiging te vestigen hoe fraai het vak wel zal zijn, wanneer al die knoppen bloemen geworden zijn. Een duidelijke vooruitgang konden wij, sinds wij de eerste maal de tentoonstelling bezochten, reeds constateeren en ongetwijfeld gaan iederen dag meer bloemen open.

Toch moet men niet denken, dat die enkele vakken met onontloken bloemen het geheel ontsieren, verre van daar en zelfs hoorden wij wel de veronderstelling opperen, dat het geheel, zooals het nu is, sierlijker aanblik oplevert, dan wanneer al de vakken in volen bloei zullen staan, daar het oog nu rustpunten heeft, die het dan zal missen.

Van het paviljoen voor ontvangst uit heeft men een prachtig gezicht op de duizende bloemen.

De eerste bloemen, die H. M. de Koningin, bij haar bezoek aan de tentoonstelling, als het ware een welkom toeriepen, waren de prachtig, zachtroode Rozen *Koningin Wilhelmina*, ter eene zijde geflankeerd door de fraaie forsche *Prins Hendrik*, en ter andere zijde door de prachtig witte *Koningin Emma*. Alle drie deze soorten, oorspronkelijke Nederlandsche aanwinsten, waren in pracht-exemplaren ingezonden. Over een groot gazon, met banden met de fraaiste Rozen omzoomd, viel de blik op een vak, waarin een fraaie buste van Hare Majesteit prijkte te midden van de prachtige, nieuwe vakroos *Lady Hillingdon*, wier helder gele kleur den bezoeker reeds van verre toelacht en verder strekt zich een zacht deinende bloemenzee uit, die in de reeds beschreven zuilenrij eindigt. Tusschen deze bloemen verheffen zich dan de met wit latwerk bekleede pilaren, waartegen tal van Rambler-Rozen zich naar boven slingeren. Wanneer die iets rijker in bloei zijn en tusschen het donkergroen der bladeren aan alle zijden de helder roode bloemen uitsteken, zal de indruk zeker nog fraaier zijn.

Hetzelfde geldt ook voor de pergola's, die de groote hal aan alle zijden omgeven. Ook deze zijn nog wat al te groen, wel hangen de trossen in knop aan alle zijden naar onlaag, doch eerst dan zal de indruk werkelijk liefelijk genoemd mogen worden, wanneer al de knoppen in duizenden roosjes veranderd zijn. Hiertoe zijn enkele dagen mooi warm, zonnig weer noodig. Laten wij hopen, dat die ons spoedig zullen verheugen.

Van het hoofdgebouw uit komen wij over een bruggetje in het bijgebouw. Midden op de brug staande, geniet de bezoeker een echt Boskoop's gezicht! n.l. over een der sloten, die de honderde kwekerijen omgeven. Een echt typisch Hollandsch kijkje krijgt men hier te aanschouwen.

Langs dien sloot trof ons nog een klein kerkhofje. Hier heeft de Rijks Tuinbouwleeraar voor Zuid-Holland laten zien, hoe uitnemend de Rambler-Rozen geschikt zijn voor grafversiering en wij gelooven, dat hij zijn doel uitnemend heeft bereikt.

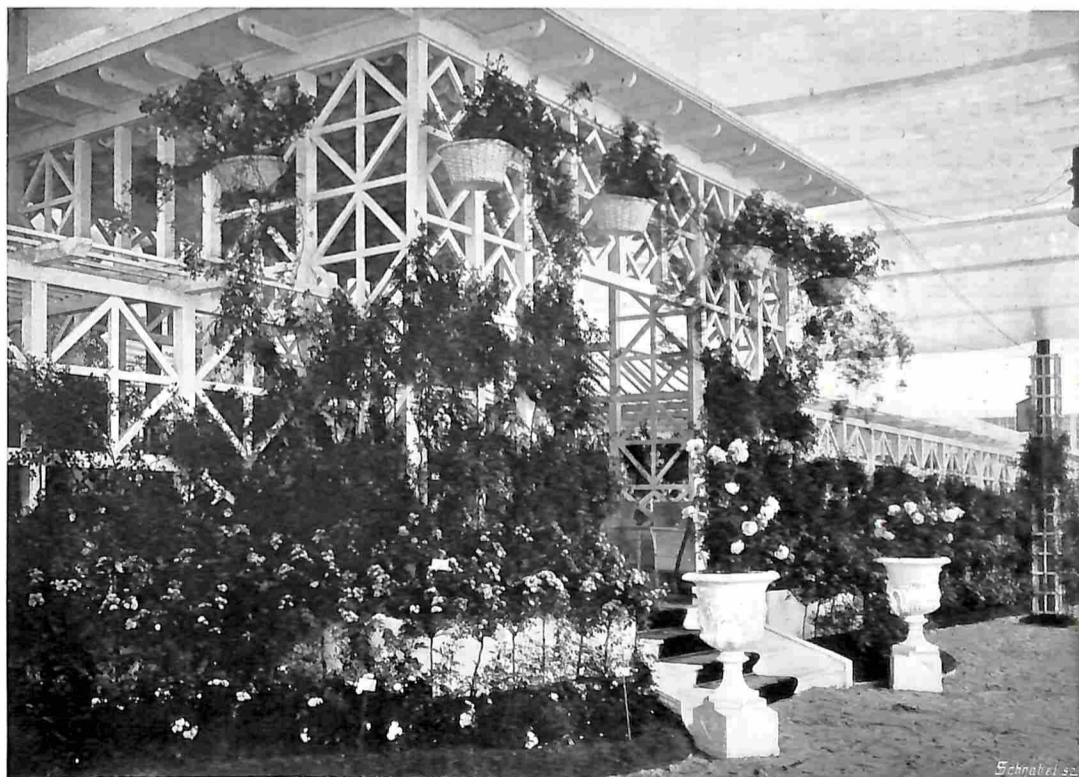
Foto's Aug. F. C. Heitmeier.

DE ROZENTENTONSTELLING TE BOSKOOP.
OVERZICHT VAN DE GROOTE ZAAL, GEZIEN VAN HET PAVILJOEN UIT.

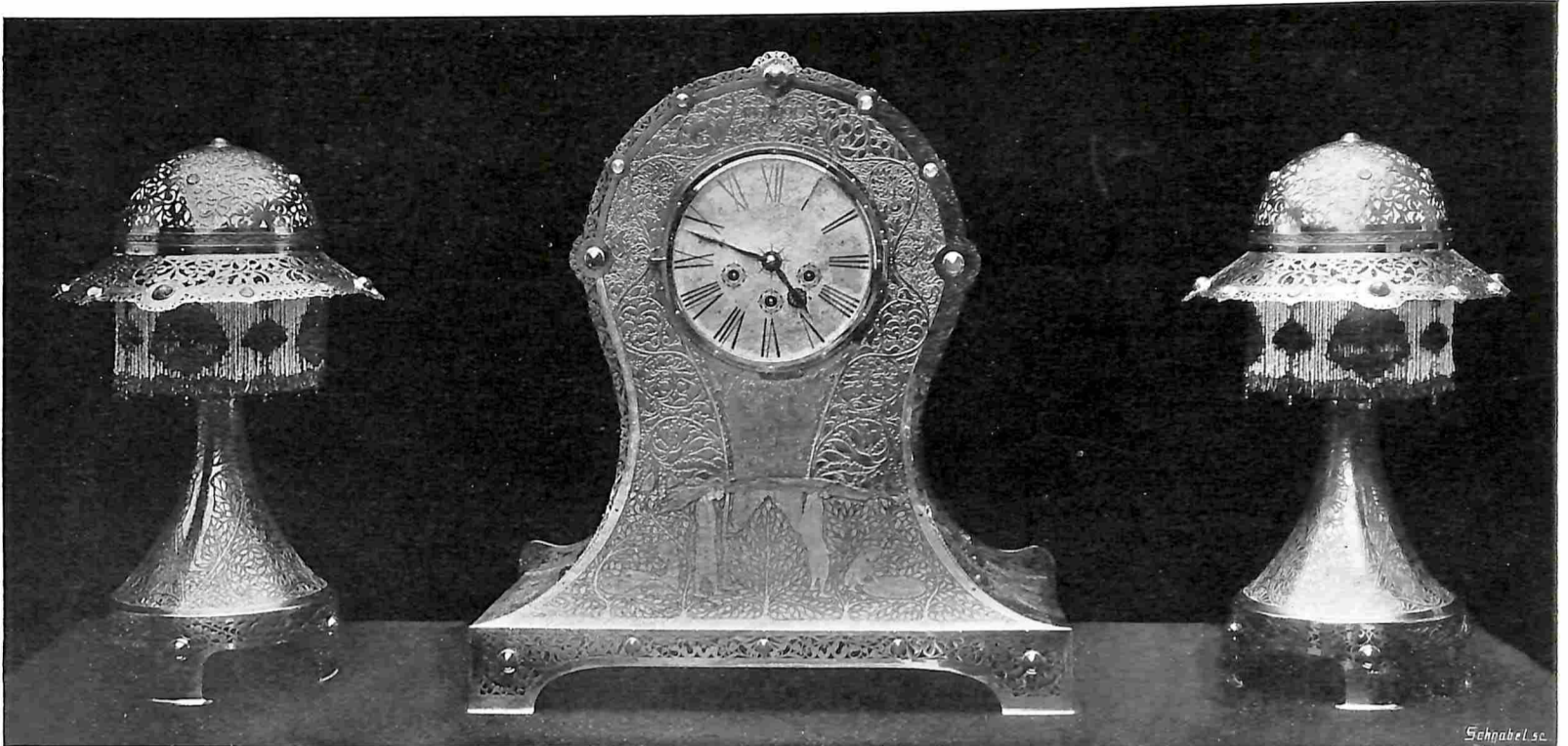
Schnabel'sc.

HET MOOISTE PLEKJE DER TENTONSTELLING, LINKS VAN DE FLORA-GALERIJ.

Schnabel'sc.

HET PAVILJOEN, GEZIEN VAN DE VOORZIJD.

KOPEREN SCHOORSTEENSTEL, AANGEBODEN DOOR HET PERSONEEL VAN DE NEDERL. INDISCHE HANDELSBANK AAN DE DIRECTIE TER GELEGENHEID VAN HET 50-JARIG BESTAAN. ONTWORPEN DOOR Th. NIEUWENHUIS EN UITGEVOERD OP DE WERKPLAATS VAN DE FIRMA E. J. VAN WISSELINGH & Co. TE AMSTERDAM

Goed gezien was het echter om deze inzending terzijde op te stellen, die moest rustig liggen om tot haar recht te komen.

In het bijgebouw weder een schat van Rozen, doch het meerendeel is hier als afgesneden bloemen in vazen tentoongesteld.

Onder de snijbloemen stonden ook nieuwe verscheidenheden. Wij behoeven die hier niet allen te bespreken, doch onvermeld mogen niet blijven de prachtige Rozen *Rembrandt* en *Naarden*.

Verder staan in deze zaal op het middenvak een aantal Rozen op stam. Haast hadden wij gezegd een bosch, want zij staan veel te dicht opeen, waardoor wel de kale stammen, doch slechts weinig van de kronen en zoo goed als niets van de bloemen zichtbaar is. Deze groep stamrozen is dan ook zeker het minst mooi gerangschikte gedeelte der geheele tentoonstelling.

Heel wat mooier is het andere gedeelte der zaal met nieuwere struikrozen bezet, dat ook een verrassend mooien aanblik biedt.

Wij hebben gemeend hier geen melding van al de verscheidenheden te moeten maken, uit vrees eentonig te zullen worden.

Ieder bezoeker kan die voor zichzelf noteren, doch laat men bij het bezichtigen dezer zoo fraaie tentoonstelling vooral niet uit het oog verliezen, dat deze duizenden rozenstruiken niet ouder zijn dan 9 à 10 maanden, dat zij allen in potten gekweekt en op de Boskoopsch *Rosa rugosa* veredeld zijn, die hiermede haar uitnemende kwaliteiten bewees.

Als men daaraan denkt, dan stijgt de bewondering voor deze zoo uitstekend geslaagde tentoonstelling. E. TH. W.

Foto C. Steenbergh.

VAN HET OPENLUCHTSPEL: „TOEN DE ROZEN BLOEIDEN” TE HILVERSUM, MARIA ANTOINETTE MET SIMONE.